

ԾՈՒԽՈՒԷՆ ԵՏՔ ԵՐՐՈՐԴ ԿԻՐԱԿԻ

29 ՅՈՒՆՈՒՄԱՐ 2017

Կիրակնօրեայ Ընթերցումներ	Էջ 1
«Ուխտին Տապանակը» (25)	Էջ 2
Ծանուցումներ	Էջ 4

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ ԵՍԱՅԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ ԳԻՐՔԷՆ (62.1-12)

Ուստի պիտի չլռեմ, Սիրոնի սիրոյն, անդադար պիտի աշխատիմ Երուսաղէմի համար, մինչեւ որ անոր արդարութիւնը ծագի լոյսի պէս եւ անոր փրկութիւնը փայլատակէ ջահի մը պէս: Այն ատեն հեթանոսները պիտի տեսնեն արդարութիւնդ, ո՛վ Երուսաղէմ, բոլոր թագաւորները պիտի տեսնեն քու փառքդ եւ քեզ պիտի կանչեն նոր անունով մը որ Տէրը ինք պիտի տայ քեզի: Տիրոջ ձեռքին մէջ վայելուչ պսակ մը պիտի ըլլաս. արքայական թագ պիտի ըլլաս Աստուծոյդ ձեռքին մէջ: Այլեւ բնաւ «Լքուած Կին» պիտի չկոչուիս, ո՛չ ալ երկիրդ «Աւերակ» պիտի անուանուի. այլ ես քեզ «Նախասիրածս» պիտի կոչեմ, իսկ երկիրդ՝ «Բնակուած Շէն», որովհետեւ Տէրը պիտի հաւանի քեզի եւ երկիրդ բնակութեամբ պիտի խոնուի: Ինչպէս երիտասարդ մը եւ կոյս մը նոր ընտանիք կը կազմեն, այնպէս ալ զաւակներդ քեզի հետ նոր ընտանիք պիտի կազմեն. եւ ինչպէս փեսան հարսով կ'ուրախանայ, այնպէս ալ Աստուծոյ քեզմով պիտի ուրախանայ: Ո՛վ Երուսաղէմ, պարիսպներուդ վրայ պահապաններ կարգեցի որոնք անդադար գիշեր-ցերեկ Տիրոջ պիտի

Տիրոջ ձեռքին մէջ վայելուչ պսակ մը պիտի ըլլաս. արքայական թագ պիտի ըլլաս Աստուծոյդ ձեռքին մէջ:

աղաղակեն: Մի՛ լռէք, ո՛վ աղօթողներ, հանգիստ մի՛ տաք Աստուծոյ, մինչեւ Երուսաղէմը վերականգնէ եւ զայն երկրի պարծանքը դարձնէ: Տէրը հետեւեալ երդումը ըրաւ, որ պիտի կատարէ իր փառքով, իր զօրաւոր բազուկով. «Ա՛լ բնաւ ցորենդ թշնամիներուդ պիտի չտամ որպէս կերակուր, օտարներու զաւակները պիտի չխմեն գինիդ որուն համար դուն վաստակեցար. այլ դո՛ւն պիտի հնձես ու դուն վայելես քու բերքդ եւ փառք տաս Տիրոջ, այգեկուլթք պիտի ընես ու դուն խմես գինիդ սրբարանիս սրահներուն մէջ»: Ուստի դուրս թող գան բնակիչներդ, ո՛վ Երուսաղէմ, որպէսզի ճամբաները պատրաստեն, շաւիղները հարթեն եւ ճամբայ բանան վերադարձող իմ ժողովուրդիս, մաքրեն ճամբաները քարերէն եւ հեթանոսներուն տանին Տիրոջ նշանը. որովհետեւ ահա Տէրը իր ձայնը լսելի դարձուց մինչեւ աշխարհի ծայրերը, ըսելով. «Ըսէ՛ք Երուսաղէմի բնակիչներուն.- Ահա Փրկիչդ կու գայ հետը բերելով իր շահած ժողովուրդը, անոնք՝ որ ինք փրկեց»: Անոնք «Սուրբ ժողովուրդ» պիտի կոչուին, կամ «Տիրոջ փրկածները», իսկ դուն, ո՛վ Երուսաղէմ, «Յանկալի» պիտի կոչուիս, պիտի կոչուիս «Քաղաք» որ Տէրը չլքեց»:

ՊՕՂՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻ
ՏԻՄՈԹԷՈՍԻՆ ԳՐԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ
ՆԱՄԱԿԷՆ
(2.15-19)

Աշխատէ որ Աստուծոյ աչքին ըլլաս այնպիսի մշակ մը որ իր գործերուն համար ամենալիք բան մը չունի, որպէս մէկը՝ որ ուղիղ կերպով կ'ուսուցանէ Աստուծոյ ճշմարիտ պատգամը:

Հեռու կեցիր հաւատքի ճշմարտութիւնները խեղաթիւրող պարապ վիճաբանութիւններէ, որոնք հետզհետէ մարդիկը Աստուծմէ հեռացնելու կը ծառայեն միայն: Այդպիսի խօսքերու ձգած թոյնը քաղցկեղի պէս կը կրծէ մարդս: Այդպիսի խեղաթիւրող վիճասէրներ էին Հիմենոս եւ Ֆիլետոս, որոնք ճշմարտութենէն շեղեցան եւ շատերու հաւատքը քանդեցին, ըսելով թէ մեռելներու յարութիւնը արդէն տեղի ունեցած է: Բայց Աստուծոյ դրած հաստատուն հիմը կանգուն կը մնայ: Անոր վրայ գրուած է. «Տէրը կը նանչնայ անոնք որոնք իրն են», եւ, «Ով որ Տիրոջ կը պատկանի՝ թող հեռու մնայ անիրաւ գործերէ»:

**ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆԷՆ
ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻ
(6.39-47)**

Մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս կ'ըսէ.- «Ձիս զրկող Հօրս կամքն է՝ որ չկորսնցնեմ ո՛չ իսկ մէկը բոլոր անոնցմէ որոնք ինձի տուաւ, այլ յարուցանեմ զայն վերջին օրը: Հօրս կամքը հետեւեալն է. ով որ տեսնէ Որդին եւ հաւատայ անոր՝ յաւիտենական կեանք կ'ունենայ, եւ ես պիտի յարուցանեմ զայն վերջին օրը»:

Հրեաները սկսան տրտնջալ իրեն դէմ, որովհետեւ ըսած էր թէ «Ես եմ երկիրքէն իջած հացը», եւ կը հարցնէին. «Այս մարդը Յովսէփի որդին Յիսուսը չէ՞, որուն հայրն ու մայրը կը ճանչնանք. ինչպէ՞ս ուրեմն կ'ըսէ՝ «ես երկիրքէն իջայ»: Յիսուս անոնց պատասխանեց. «Կը բաւէ դուք ձեզի քրթմնջէք: Ոեւէ մէկը չի կրնար ինձի գալ եթէ զիս զրկող Հայրը զայն ինձի չբերէ. եւ ես պիտի յարուցանեմ զայն վերջին օրը: Մարգարէութիւններուն մէջ գրուած է. “Ամէն մարդ Աստուծմէ սորված պիտի ըլլայ”: Ով որ Հօրմէս կը լսէ եւ իրմէ կը սորվի՝ ինձի կու գայ: Ոչ ոք Հայրը տեսած է, բացի անկէ որ Աստուծմէ է, որովհետեւ միայն անիկա տեսած է Հայրը: Ու ես կ'ըսեմ ձեզի. Ով որ ինձի հաւատայ՝ յաւիտենական կեանքը կ'ընդունի»:

«ՈՒԽՏԻՆ ՏԱՊԱՆԱԿԸ»
ԿՈՒԿՐՈՅ ԿԱԹՈՒԿՈՍՈՒԹԵԱՆ
ՄԻԱԷ ԱՆԹԻՒԱՍ
ՓՈՒՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԳԱՌՆԻԿ ԱԷ. Ք. Գ.

ԷԶՄԻԱԾԻՆ ԵՒ ԿԻԼԻԿԻԱ

Էջմիածնի եւ Կիլիկիոյ փոխյարաբերութեան դրական պահերէն մէկն էր Խրիմեան Հայրիկի եւ Սահակ Կաթողիկոսի ժամանակը, թէեւ գործնական առումով ո՛չ այնքան արդիւնաւոր՝ հակառակ երկուքին կամեցողութեան:

Խրիմեան Հայրիկ 14 տարիներ Մայր Աթոռին գահակալը եղաւ՝ «իսկապէս տառապանաց շրջան մը» անցընելով³²⁵, եւ վախճանեցաւ 27 Հոկտեմբեր 1907-ին: Սահակ Կաթողիկոս գոյժին պատասխանած է, գրելով. «Հայրն հանուրց, մեծ ջատագովն խաղաղութեան, միութեան եւ սիրոյ»³²⁶:

Օրմանեան արքեպիսկոպոս Խրիմեան Հայրիկի «արդիւնքն ու արժանիքը» չափելով ու չափօչփելով հաստատումներ ձգած է: Անոնցմէ՝ 1.- «Եթէ ազգային ժամանակակից պատմութիւնը առեղծուածական դէմք մը կ'ընդունի, եւ հին դէմքերու հանգիտակ անբացատրելի անձնաւորութեան մը գոյութեանը կը հաւանի, այն ալ Մկրտիչ Խրիմեանն է անշուշտ, պաշտելի դարձած իր Հայրիկ մակդիր կոչմամբը», 2.- «ամենուն վրայ ունէր անկեղծ եւ ուղիղ զգացում մը», եւ 3.- «ինքն գտիչն ու ստեղծիչն եղած է ազգասիրական եւ հայրենասիրական զգացումներուն, որոնցմով ազգը տողորուցաւ... նոր կեանք ներշնչեց, նոր գործունէութիւն ազդեց, եւ նոր առաւելութիւն բերաւ»³²⁷: Այս հաստատումները ճանաչումն էին անոր դէմքին եւ յատկանիշներուն, եւ կ'ընծայեն տարրերը՝ կարենալ հասկնալու Կիլիկիոյ Աթոռին հանդէպ իր «համակրութիւն»ը:

1851-ին, Խրիմեան երբ աշխարհական վար-

ժապետ մըն էր, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան կողմէ Սրս զրկուած էր, որպէսզի օգնէ Պատրիարքարանին իսկ կողմէ նորոգ նշանակեալ Կաթողիկոսական Փոխանորդ Ղուկաս եպս. Աջապահեանի «ընելիք բարեկարգութեան»³²⁸: Այս գործը յաջողութիւն չունեցաւ: Խրիմեան տեղեկագրած է անյաջողութեան մասին, եւ նոյն առիթով նաեւ նկարագրած Մայրավանքին «ողբալի վիճակ»ը³²⁹:

Նկարագրութիւնը կը յայտնէ պատմութեան զգայուն գիտակցութիւն մը, եւ Հայ եկեղեցւոյ սիրով տոչորուողի ու ազգասէրի սուգ մը՝ ի տես տեղւոյն լքուածութեան եւ հօտին երկպառակութեան ու այլասերման: Ամբողջական հայութեան ոգիով ապրեցաւ ան, եւ անով իր փոխյարաբերութիւնները արդարութիւն հագուեցան: Ըստ այն արդարութեան է, որ ետքը իբրեւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց՝ Կիլիկիոյ Աթոռին գահակալը «եղբայրակից ու զուգահաւասար աստիճանակից»³³⁰ պիտի տեսնէր:

Կիլիկիոյ Աթոռին համար գահակալ մը որոնելու Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան ճիգերուն (ակամայ, կամայ ձգձգումներով) ատեն, վշտահար Հայրիկը փութաջանութիւն պահանջելով, 1899-ի Փետրուարին գրած էր, թէ չի չգիտեր, որ ինչ կը մտածէ Կ. Պոլսոյ Ազգային Վարչութիւնը, «արդեօք անձնուէր քաջ հովի՞ւ կ'որոնէ Կիլիկիոյ լքեալ մոռացեալ Աթոռին համար», եւ հարց տուած՝ թէ ո՞ր է այդ հովիւը, ու երգիծելով ըսած՝ թէ անիկա «լաւագունին տենչալով՝ գլաւն եւս չէ կարող որոշել եւ ընտրել»: Ապա թէ՛ «Գիտեմ, որ այդ խնդիր դժուարութեան բաղխած է, լինելով անհամաձայնութիւն ի միջի Բ. Դրան եւ Ազգային Վարչութեան. սակայն ես խելամտել կ'ուզեմ, թէ այդ անհամաձայնութիւն ուստի՞ սկսաւ, ուստի՞ գոյացաւ եւ ուստի՞ հասաւ այս դժուարութեան եւ ոչք են պատճառ: Այդ պատճառներն շատ երկարապատում են, եւ ես չեմ ուզեր զայնս յառաջ բերել, անցեալն էանց եւ ոչինչ օգուտ չունի: Կիլիկիոյ աշխարհին համար միայն վերահաս վտանգ սով չէ, յորում ենթակայ եղած են շատ գաւառներ (...), այլեւ համայն Կիլիկիոյ վիճակ զրկուած է իւր հոգեւոր Մեծ Հովուէն, այն է Սոյ Կաթողիկոսէն: Ուստի, նա ոչ միայն հացի սով կրում է, աւա՛ղ, կրում է նաեւ Աստուծոյ Բանին սով. որոյ պատասխանատուութիւնը առաւել Մեր վերայ կը ծանրանայ (...), վասնզի Սոյ հինաւուրց Աթոռն

իրբեւ հակաթոռ էջմիածնայ Հայրապետութեան չեմ ըմբռներ (...) յամենայն սրտէ կը ցանկամ, որ հաստատ եւ ապահով մնայ այդ Աթոռ եւ իւր անցեալ յիշատակներ»³³¹:

Այս պատասխանատուութիւնն է, որ զինք մղած էր տարհամոզելու ճգնիլ Ռուսմանիոյ Իսմայիլ քաղաքէն, Երուսաղէմի միաբան եւ էջմիածին եպիսկոպոսացած ընտրեալ Կաթողիկոս Գէորգ եպս. Երէցեանը, որ ան ետ առնէ իր հրաժարականը, եւ ստանձնէ իրեն վստահուած Կիլիկեան առաքելութիւնը, որովհետեւ «ոչ ոք կարող է առաքեալ լինել իւր անձին վստահանալով, այլ միայն Աստուծոյ զօրութեան եւ շնորհաց ապաւինելով»³³²: Կաթողիկոսական «ճանրագոյն պաշտօն»ը «մարդկային մտածում»ով անկարելի է ստանձնել: Խիստ պայմաններու մէջ, «մարդկային մտածում»ը «Պետրոսի նման մտատանջութեան ալեաց վրայ» կը ծփայ, եւ որպէսզի չխեղդուի՝ Քրիստոսի պէտք ունի, որ ան զինք հանէ «ի փրկութեան նաւ»³³³: Կաթողիկոս մը որպէս եկեղեցական՝ ուխտած կ'ըլլայ ծառայել Քրիստոսի եկեղեցիին, եւ «եկեղեցին ժողովուրդն է, որ կապում է մեր գօտին եւ մենք (...) թողունք որ կապին մեր գօտին, ասես աւա՛ղ, տանին յոր ես չկամիմ»³³⁴:

Թէեւ Հայրիկի այս յորդորը յաջողութեամբ չպսակուեցաւ, սակայն կը յայտնէ, թէ ըստ իրեն ինչի՞ մէջ կը կայանայ Կիլիկիոյ գահակալին եղբայրակցութիւնը եւ զուգահաւասար աստիճանակցութիւնը. ծառայութիւն Քրիստոսի եկեղեցիին:

Խարբերոցի, Երուսաղէմի միաբան եւ էջմիածնի մէջ օծեալ եպիսկոպոս Սահակ Խապայեանի ընդառաջումը ստանձնելու Կիլիկիոյ գահը՝ ունէր քաջալերանքը Խրիմեան Հայրիկի, ինչպէս նախապէս յիշուեցաւ:

Իր կարգին, Սահակ Կաթողիկոս էջմիածինը ճանչցած էր որպէս «Գերագահ եւ Մայր ամենայն եկեղեցեաց հայոց»³³⁵, իբրեւ «նախնեաց փառքերու տապանակը»³³⁶: Եւ գահակալը՝ որպէս Հայ եկեղեցւոյ Ընդհանրական Հայրապետը³³⁷: Այս ճանաչումներու հիմքին վրայ յայտարարած էր. «Մենք ոչ Աթոռոց եւ ոչ Աթոռակալներու միջեւ խտիր չենք ճանչնար, մանաւանդ միոյն հնազանդութիւն խոստացած ատեն, առանց միւսին՝ կատարեալ եւ անկեղծ չենք համարեր»³³⁸: Նաեւ թէ՛ «մի է եկեղեցին եւ մի անոր պաշտօնէութիւնը»³³⁹:

Իսկ իր կողմէ «Ամենայն Հայոց» տիտղոսին

գործածութեան համար ըսած է, թէ անիկա զինք կանխողներէն իրեն հասած է, «եւ թերեւս այն օրէն մնացած ու նուիրագործուած, երբ Ընդհանրական Հայրապետաց Աթոռն էր Սիսը», ուստի «այդքան նուիրական ու պատմական յիշատակ մը» ջնջելը «շատ վեր» էր իրմէ՝³⁴⁰:

Հակառակ չարախօսութիւններուն, Սահակ Կաթողիկոս տիրողոսներով յաւակնութիւններ չսնուցանեց, եւ ոչ ալ ցանկաց կապտել Մայր Աթոռի գահակալին զիրքը: Սակայն մերժեց ըլլալ «խրտուելիկի շուք», ու չզիջեցաւ իր պաշտօնին իրաւասութենէն եւ հեղինակութենէն՝³⁴¹: Այս իրաւասութեան եւ հեղինակութեան պահպանման ի նպաստ էր եղած Խրիմեան Հայրիկ ինքն ալ՝ «իբր հայր հասարակաց», որ գուրգուրանքով մտածած էր «նոյնչափ Կիլիկիոյ մասին՝ որքան Այրարատի»³⁴²:

(Շարունակելի 25)

ՀԻՒԱՆՊԵՐՈՒ ԱՅԵԼՈՒԹԻՒՆ

Բարեհաճեցէք հեռաձայնել

Արժ. Տ. Գառնիկ

Ա. Քինյ. Գոյունեանի.

514 909 5203 թիփն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԱՏԵԱՆ

Ձեր արձանագրութիւնները
 ԵՎ ԿԱՏԱՐԵՅԷՔ ԿԱՊՈՒԵԼՈՎ
 ԵԿԵՂԵՅԻՅ ԴԻՒԱՆԱՏՈՒՆ:

ՏՆՕՐՀՆԷՔ

Տնօրհնէք փափաքող

ընտանիքները,

թող բարեհաճին դիմել

Տ. Գառնիկ Ա. Քինյ. Գոյունեանի,

հեռաձայնելով

514 909 5203 թիփն:

ԱՂԲԻԻՐՆԵՐ ԵՎ ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

- 325.- ՕԱԳ, յօդ. 3084, սս 5326-5327:
- 326.- Ար, Յունուար 1908, է 39:
- 327.- ՕԱԳ, յօդ. 3086, սս 5333-5334, 5335:
- 328.- ԿՊԿ, ս 611:
- 329.- Ն, ս 612:
- 330.- Ն, սս 613-615:
- 331.- ՎՍԿ, է է 18, 19:
- 332.- Ն, է 150:
- 333.- Անդ:
- 334.- Անդ:
- 335.- Ն, 180:
- 336.- ԿԿ, է 107:
- 337.- Օրինակ՝ տե՛ս ԿՊԿ, ս 906:
- 338.- ԿՊԿ, ս 902:
- 339.- Ն, ս 901:
- 340.- Ն, ս 906:
- 341.- Տե՛ս Ը, ս 900:
- 342.- ՎՍԿ, է 187:

16-25 ՏԱՐԻՔԻ

ԵՐԻՏԱԱՐԴ-

ԵՐԻՏԱԱՐԴՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

26-40 ՏԱՐԻՔԻ ԵՐԻՏԱԱՐԴ-

ԵՐԻՏԱԱՐԴՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՀՈՒՆԶԻ

ՍԵՐՏՈՂՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԻՏԱԱՐԴ

2 ԽՄԲԱԿՆԵՐ

Սերտողութիւնները կը
 կատարուին հայերէնով,
 Կիրակի առաւօտները՝
 եկեղեցոյս հոգաբարձութեան
 ժողովասրահին մէջ:

Յաւելեալ մանրամասնութեանց
 համար դիմել

եկեղեցոյս դիւանատուն՝

514 331 5445 x202 թիփն,

կամ գրել

eglise@sourphagop.net ե-haугէին